

Núria Perpinyà ha construït a *Al vertigen* una novel·la de risc en la cordada.

LLIBRES

El cim des de l'abisme

Ricard Ruiz Garzón

AL VERTIGENNúria Perpinyà
Empúries
458 pàgines. 20 euros

Vet aquí amb *Al vertigen* un dels vuit mils més clars de la recent narrativa catalana. Un vuit mil que no és rodó, com mai no ho són els grans cims, un vuit mil excessiu, abismal, inclement i alhora mític, extàtic, sublim. Un projecte ambiciós, apassionat, literalment romàntic, fàcil de recórrer però difícil d'abastar. Una ficció d'altura, en fi, la més propera, en temes i qualitat, a la *Mistana* que el 2005 va suposar per a la inconformista Núria Perpinyà (Lleida, 1961) el Premi Nacional de la Crítica. Una novel·la d'alpinisme, potser la més autèntica i documentada del gènere a casa nostra, i una intensa història d'amor a tres bandes a la qual, si bé li podrien sobrar esvorancs, no li manca l'empelta amb fites com *El caminant sobre el mar de núvols* de Friedrich, el *Vértigo* de Hitchcock o el *Moby Dick* de Melville. Encara més, per dir-ho en els seus termes: *Al vertigen* fa de la Perpinyà la Reinhold Messner de les nostres lletres. O, per ser més precisos, atesa la seva aposta en femení: vet aquí la novel·la que, incloent-les, obliga a parlar d'ella amb el respecte reservat a l'europea Wanda Rutkiewicz, l'espanyola Edurne Pasaban, la lleidatana Araceli Segarra.

Narrada pel guarda René —diuguem-li Ismael—, la quarta novel·la de la Perpinyà explica el periple amorós, a cops delirant, que l'escaladora Irena Besikova recorre en arribar al re-fugi de Quesler, al massís volcànic dels Tammarians (un veritable univers inventat per l'autora en una zona remota dels Pirineus). Enamorada de la muntanya, però

també d'un famós arquitecte que ho deixarà tot per ella, la Irena és una esportista d'elit que es veu obligada a triar entre la carn i el gel, entre volar alt o posar els peus a terra, entre —l'alpinista Alison Hargreaves dixit— viure "un dia com a tigris" o "cent anys com a corders". En definitiva, tot i que l'elecció final no sigui la majoritària en una dona alpinista, entre la família i la professió. Sempre sota la mirada parcial del René, boig per ella des que la va trobar mig morta al refugi, el lector coneixerà l'ascens i la caiguda de la doble relació, però també els tràgics secrets de la Irena, les seves resurreccions i el seu impossible i tot i així perseguit destí.

'Al vertigen' fa de Núria Perpinyà la Reinhold Messner de les lletres catalanes

El llibre és imperfecte, desproporcionat, de bellesa aclaparadora. Tot un vuit mil

A partir d'una estructura en dues cares i cinc trams que portaran el lector pels Alps, els Andes, l'Himàlaia i Nova Zelanda, *Al vertigen* esdevé, doncs, la crònica esbiaixada d'una triple obsessió: la de la Irena per la muntanya, la seva blanca Moby Dick; la de l'arquitecte per la Irena, inaccessible com un cim borrascós; i la del René per tots dos i pels misteris que ella amaga, tan vinguts d'entre els morts com Kim Novak.

En alguns casos, com al capítol *El sermó de la muntanya*, la

prosa de l'autora assoleix una precisió, una distinció i una potència simbòlica tan descomunals com el K2. En d'altres, menys, com ara *Cartes a tota brida creuen els ports*, l'aposta pel gènere epistolar, segurament en homenatge al *Werther* de Goethe, s'eternitza com una mala tartera. Amb tot, *Al vertigen* és una novel·la de ritme propi, morós, de risc en la cordada. D'aquí que excel·leixi en el vocabulari, sobretot el tècnic i el paisatgístic, i d'aquí que Perpinyà dediqui tantes pàgines als personatges com als entorns, a la història com a la Història, en aquest cas la de l'alpinisme, sobretot en el cas del femení.

Els diàlegs i diaris de Besikova pateixen relliscades retòriques, és cert, i el vertiginós deliri del triangle amorós pot arribar a marejar. Però en tancar el llibre, segur, el lector haurà esgotat fins al virtuosisme les possibilitats metafòriques de l'escalada, entre elles les relacionades amb l'amor, la vida, el sexe i, especialment, la creació artística i literària. Com els alpinistes, en fi, els escriptors s'aïllen i s'obsessionen, malden per noves vies, cerquen la bellesa efímera i vana del pic més alt. I s'hi deixen la pell, i poden caure, i fins i tot no tornar-se a aixecar.

Reeixida en l'expedició, al mínim preu d'algun apèndix congelat, Perpinyà ha trigat vuit anys a tornar a fer el cim. La seva història d'amor, d'arrel vuitcentista i formes de darrera generació, amaga probablement un dol tan abismal com el d'Hèracles per Pirene, la nimfa que ell mateix va enterrar fins a donar forma als Pirineus. Com al mite, citat al llibre, el resultat és imperfecte, desproporcionat, d'una bellesa aclaparadora. Tot un vuit mil.